herpy

WARANY

Waran namorzynowy

Varanus indicus

Varanus indicus to aktywny, dzienny waran o długości 100-120 cm, pochodzący z wybrzeży i lasów namorzynowych Moluków. Wspina się, kopie i pływa, a do tego wymaga samodzielnie zbudowanego terrarium o powierzchni kilku metrów kwadratowych, dużo ciepła i diety z całych ofiar. To oczywisty, ale wymagający wybór dla doświadczonego hodowcy.

Rodzina: Varanidae Nazwa angielska: Mangrove Monitor Dawna nazwa: *Tupinambis indicus; Varanus guttatus; Varanus cerambonensis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**100-120 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny, naziemny i półwodny**
Środowisko	**Las deszczowy i mokradła**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**250 × 120 × 180 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**28-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**40-45 °C**
Temperatura w nocy	**22-26 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Część wodna** głębokość 45-60 cm
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**2-12 jaj**
Inkubacja	**210-240 dni** przy 26,5-29,5 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus indicus to smukły, długoogoniasty waran, u którego ogon stanowi około 60-65 % całkowitej długości. Dorosłe osobniki osiągają zwykle 100-120 cm razem z ogonem, a tylko nieliczne zbliżają się do 130 cm. Długość ciała od pyska do kloaki nie jest udokumentowana. Ciało jest ciemnozielone do czarnego z drobnymi złotożółtymi plamkami, brzuch jasny i bez rysunku, język ciemnofioletowy, a pysk spiczasty. Gatunek należy do podrodzaju *Euprepiosaurus*, razem m.in. z *V. jobiensis*, *V. doreanus* i *V. spinulosus*.

Taksonomia tego gatunku wielokrotnie się zmieniała. Opisano go w 1802 roku jako *Tupinambis indicus* i miał już ponad 25 nazw. Przez wiele lat nazwa ta obejmowała bardzo dużą populację od Moluków przez Nową Gwineę po Wyspy Salomona i północną Australię, ale dziś za właściwego *V. indicus* uważa się tylko populację z Ambonu, Seramu i sąsiednich wysp, a m.in. *V. chlorostigma* przywrócono w 2023 roku jako odrębny gatunek. Oznacza to, że zwierzęta sprzedawane jako *V. indicus* mogą należeć do blisko spokrewnionych gatunków, a starsze relacje z hodowli i rozmnażania nie zawsze dotyczą tego samego gatunku. Nazwa *V. cerambonensis* jest dziś synonimem.

Gatunek jest czujny i inteligentny, a do wywęszania ofiar używa języka. To jeden z zaledwie dwóch waranów z gruczołami nosowymi wydzielającymi sól, dzięki którym może żyć w wodzie słonawej i zjadać morskie ofiary. Potrafi też łowić ryby w głębokiej wodzie.

To zobowiązanie na całe życie. Dorosłe zwierzę wymaga terrarium wielkości małego pokoju, wielu godzin sprzątania i opieki co tydzień oraz wydatków na całe ofiary, które z latami bardzo się sumują. Zwierzęta, które wyrosły z małego terrarium, są zestresowane i mogą stać się trudne w obsłudze. Dlatego gatunek warto kupić tylko wtedy, gdy masz miejsce i czas dla dorosłego zwierzęcia na 15-20 lat.

Występowanie i środowisko

Varanus indicus żyje na Molukach w Indonezji: na Ambonie, Seramie, Buru, Saparui, Haruku i Wyspach Banda. To wąskie ujęcie zasięgu według najnowszej taksonomii. Starsze dane podają, że gatunek występuje znacznie szerzej, od Nowej Gwinei i Wysp Salomona po północną Australię, ale te zwierzęta należą najprawdopodobniej do innych gatunków z tej samej grupy.

Zwierzęta z tej grupy gatunków zostały ponadto introdukowane na kilka wysp Pacyfiku, m.in. na Wyspy Marshalla. Populacje introdukowane nie są zaznaczone na mapie. Występowanie na Sulawesi nie zostało potwierdzone.

> **Naturalny zasięg:** Indonezja.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje wilgotne nizinne lasy w pobliżu wybrzeża, namorzyny oraz brzegi rzek i jezior. Prowadzi przede wszystkim naziemny tryb życia, ale chętnie wchodzi do wody słonawej i świetnie pływa. Jest aktywny w dzień i spędza dużo czasu na ziemi, gdzie poluje, ale wspina się też na drzewa, zarówno by spać, jak i by polować.

Klimat jest ciepły i wilgotny przez cały rok. W naturze gatunek zjada niemal wszystko, co zdoła obezwładnić: jaja gadów i ptaków, kraby, mięczaki, owady, małe ssaki, mniejsze jaszczurki, ryby i padlinę. W niektórych rejonach poluje też na młode krokodyle.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły *Varanus indicus* wymaga dużego, samodzielnie zbudowanego terrarium albo całego pomieszczenia. Minimum dla jednego zwierzęcia to 250 × 120 × 180 cm (długość × szerokość × wysokość), a im większe, tym lepiej. Gotowe terraria ze sklepów są za małe. Młode mogą zacząć w mniejszym terrarium, ale szybko rosną, więc najrozsądniej od początku zaplanować duże terrarium, żeby nie przenosić zwierzęcia kilka razy.

Podłoże musi być głębokie: 15-30 cm mieszanki ziemi, piasku i włókna kokosowego albo zrębków cyprysowych, którą da się utrzymać w wilgoci, tak by zwierzę mogło kopać. Zamontuj stabilne gałęzie do wspinaczki i półki na różnych wysokościach oraz przygotuj wiele kryjówek na dnie i wyżej w terrarium. Co najmniej jedną trzecią powierzchni dna powinien zajmować zbiornik wodny o głębokości co najmniej 45-60 cm, żeby zwierzę mogło pływać. Wodę trzeba często wymieniać, ponieważ zwierzę często się w niej wypróżnia.

Drzwiczki i lampy muszą być bezpieczne. Źródła ciepła należy osłonić, żeby zwierzę nie mogło się o nie poparzyć. Wentylacja musi być dobra, mimo wysokiej wilgotności powietrza.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Gatunek potrzebuje szerokiego gradientu temperatur. Temperatura tła w dzień powinna wynosić 28-32 °C, a miejsce do wygrzewania musi być wyraźnie cieplejsze. Wygrzewisko powinno mieć 40-45 °C, mierzone jako temperatura powierzchni termometrem na podczerwień. Potrzebna jest też chłodna strefa, żeby zwierzę mogło samo wybierać. W nocy temperatura może spaść do 22-26 °C.

Użyj kilku mocnych lamp grzewczych lub lampy kombinowanej i umieść wygrzewisko na tyle wysoko, by zwierzę mogło wygrzewać się na całej długości. Obserwuj zachowanie zwierzęcia. Waran, który leży na wygrzewisku przez cały dzień, ma za zimno, a taki, który ziewa i unika ciepła, ma za gorąco.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 60-80 %, co łatwo osiągnąć dzięki dużemu zbiornikowi wodnemu, wilgotnemu podłożu i codziennemu zraszaniu. Pozwól powierzchni podłoża nieco przeschnąć między zraszaniami, żeby nie skwaśniało. Mokre i zastałe środowisko prowadzi do problemów ze skórą i drogami oddechowymi, więc nie zapominaj o wentylacji.

Zwierzę musi mieć stały dostęp do świeżej wody pitnej, a wodę trzeba często wymieniać.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Gatunek dużo pływa i często wypróżnia się do wody. Zbiornik wodny zajmujący co najmniej jedną trzecią dna i o głębokości 45-60 cm to rozsądne minimum. Wymieniaj 25-50 % wody co tydzień lub częściej, a gdy woda się zabrudzi, wyczyść zbiornik całkowicie.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i potrzebuje UVB. Używaj mocnych świetlówek T5 dla strefy Fergusona 3, ewentualnie w połączeniu z lampą rtęciową, która daje zarówno ciepło, jak i UV. Wymieniaj świetlówki co 6-12 miesięcy, nawet jeśli nadal świecą. Źródło UVB musi wisieć nad wygrzewiskiem, a nie za szkłem czy plastikiem. Bezpośrednie światło słoneczne to zaleta, gdy pozwala na to pogoda, a wybieg jest zabezpieczony przed ucieczką i drapieżnikami.

Steruj oświetleniem za pomocą programatora czasowego, tak by dzień odpowiadał tropikalnemu, czyli trwał około 12 godzin. Noc musi być ciemna.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Varanus indicus jest mięsożerny i musi dostawać całe ofiary. Dobre rodzaje pokarmu to całe ryby, krewetki lub raki, myszy i małe szczury, całe kurczęta lub przepiórki oraz większe owady, takie jak szarańcza i karaczany. Od czasu do czasu można podać jajka na twardo. Dieta oparta głównie na gryzoniach łatwo prowadzi do otyłości i stłuszczenia wątroby, dlatego gryzonie powinny być tylko częścią diety, a nie całą dietą. Gotowa karma w puszkach może służyć jako uzupełnienie, ale karma dla psów i kotów zawiera za dużo białka i za mało minerałów.

Młode i podrośnięte zwierzęta poniżej 18 miesięcy karmi się codziennie lub co drugi dzień, dorosłe co 2-4 dni, zależnie od kondycji ciała. Ofiara nie powinna być szersza niż głowa zwierzęcia. Posypuj owady i ryby wapnem, a raz w tygodniu podawaj preparat multiwitaminowy. Karm pęsetą, żeby uniknąć ugryzienia, i nie podawaj więcej, niż zwierzę zje za jednym razem.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest czujny i może się oswoić, jeśli w młodości jest spokojnie i regularnie brany do ręki. Zwierzęta z hodowli zwykle stają się spokojne, natomiast odłowione z natury często pozostają nastawione obronnie. Najpierw próbują uciekać, potem nadymają ciało i gardło, otwierają pysk i syczą, a na końcu uderzają ogonem, gryzą i drapią. Pazury są ostre, a ogon potrafi mocno uderzyć. Ugryzienie dorosłego zwierzęcia może spowodować głębokie rany, więc używaj rękawic i działaj spokojnie.

Podczas podnoszenia podtrzymuj całe ciało i nigdy nie chwytaj za sam ogon. Gatunek bywa nieprzewidywalny podczas karmienia, linienia i choroby. Niech sesje będą krótkie i unikaj brania zwierzęcia do ręki tuż po karmieniu. Przestraszone zwierzęta często wypróżniają się na osobę, która je trzyma.

Wszystkie warany mogą przenosić salmonellę, więc dokładnie myj ręce po każdym kontakcie ze zwierzęciem, terrarium i wodą, i nie pozwalaj zwierzęciu chodzić swobodnie po blatach kuchennych. Gatunek trzyma się pojedynczo lub w parach. Samce walczą ze sobą i dwóch samców nie można trzymać razem.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U młodych zwierząt różnice płciowe nie są wyraźne. Samce dorastają do większych rozmiarów niż samice. Pewne określenie płci młodych zwierząt wymaga doświadczenia albo weterynarza znającego się na gadach. Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany. Zanim spróbujesz rozmnażania, zwierzę powinno być w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Warany żyją samotnie i należy je łączyć tylko na czas kopulacji. Samce walczą o samice. Podczas godów samiec pociera podbródkiem o głowę samicy, a para powoli się obraca. Przerwy, w których zwierzęta trzyma się osobno przez cztery tygodnie do trzech miesięcy, mogą pomóc je zsynchronizować. To zalecenia dla waranów ogólnie, a dla tego gatunku nie udokumentowano protokołu rozmnażania. Samica może być zestresowana i zraniona, więc obserwuj zwierzęta i rozdziel je, jeśli dochodzi do poważnych konfliktów. Po kopulacji samca należy odsadzić.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 2-12 wydłużonych, białych jaj o długości 4-5 cm. Liczba zniesień w roku nie jest udokumentowana. U większości waranów od kopulacji do złożenia jaj mija cztery do ośmiu tygodni. Samica często sprawdza kilka miejsc, zanim złoży jaja, a wiele waranów przestaje jeść w dniach poprzedzających.

Daj samicy skrzynkę lęgową z wilgotnym, luźnym substratem, do której może wejść od góry i która jest ciemna. Skrzynka musi być na tyle duża, by samica mogła się w niej obrócić. Po złożeniu jaj samica jest wyczerpana i musi dostawać obfite pożywienie. Udaj się do weterynarza, jeśli długo kopie, a potem całkowicie przestaje, nie składając jaj.

INKUBACJA

Jaja trzeba od razu wyjąć z terrarium, ponieważ dorosłe warany je zjadają. Nie wolno ich obracać: zaznacz górną stronę ołówkiem i umieść je w pojemniku z wermikulitem lub perlitem zmieszanym z taką samą ilością wody, mierzoną wagowo. Temperatura inkubacji wynosi 26,5-29,5 °C, a wilgotność 80-90 %. Te wartości zaczerpnięto z ogólnych zaleceń dla waranów i nie zostały zmierzone konkretnie dla tego gatunku.

Wyklucie następuje po około siedmiu do ośmiu miesiącach. Nie otwieraj spóźnionych jaj, jeśli nadal wyglądają zdrowo. Jeśli jajo się poci, można ostrożnie wykonać małe nacięcie na jego szczycie.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Pierwsze znane rozmnożenie w niewoli udało się w 1993 roku, wówczas jeszcze przy szerokim ujęciu gatunku. Młode przez pierwsze dni żywią się żółtkiem, a potem należy im oferować małe owady, takie jak karaczany i świerszcze, posypane wapnem i witaminami. Trzymaj je w małym, przejrzystym terrarium z kryjówkami, w którym owady karmowe nie mogą się schować, oraz z płytką miską z wodą. Pilnuj, by wszystkie jadły, i oddziel osobniki dominujące, jeśli odpędzają pozostałe od pokarmu. W miarę wzrostu należy je przenosić do coraz większych terrariów.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

Zdrowie i częste błędy

Varanus indicus jest odporny, gdy temperatura, oświetlenie i dieta są właściwe. Typowe problemy to:

- Otyłość i stłuszczenie wątroby z powodu zbyt dużej ilości gryzoni w diecie i zbyt małej ilości ruchu.
- Osteoporoza i zaburzenia wzrostu z powodu niedoboru wapnia, witaminy D3 i UVB.
- Pasożyty u zwierząt odłowionych z natury. Zbadaj próbkę kału i zleć weterynarzowi odrobaczenie, zanim zwierzę trafi do terrarium z innymi zwierzętami.
- Stres i urazy z powodu zbyt małych terrariów i złego obchodzenia się ze zwierzęciem. Zwierzęta, które wielokrotnie wpadają na szybę, mogą doznać urazów pyska.
- Problemy z linieniem przy zbyt niskiej wilgotności powietrza. Letnia kąpiel przez 15-30 minut rozluźnia resztki wylinki. Młode zwierzęta linieją co kilka tygodni, dorosłe co cztery do ośmiu tygodni.
- Infekcje dróg oddechowych i skóry w mokrym, zastałym środowisku.

W handlu gatunek przez długi czas pochodził z odłowu, ale rozmnażanie w niewoli stało się bardziej powszechne. Zwierzęta z hodowli są spokojniejsze i zdrowsze niż odłowione z natury. Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, traci apetyt lub wydaje się osowiałe.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.